

135

impedens quod est maximum viciu[m] in neophyro
et iuvene religionis confusio iuuenis presumptuo
sus et effrons. Reprehensibilis maxime in iuvene s[er]
sumptio. quem magis humilitas stabilis: verecundia
ornat. vcnusat simplicitas: timor insignit et aptum
efficit discipline cuius initium est. **Qui sine timore
est non poterit iustificari.**

De irreuerentia.

Ca. vi

Ireuerentie deniq[ue] viciu[m] est humili dei seruo
vitandum cum scriptum sit. **Cui honorem ho
nozem. Et honore inuicem preuenientes.** **Atten
ditur irreuerentia respectu personarum loci sacri et
temporis officii diuini et rerum eidem officio specta
liter ordinarum. De reuerentia prelati aut alijs
fratribus etatis: aut prioritatis: aut diuturnitatis i
ordine gratia sanctorum dicta patrum: et vera hu
militas que non solum prelati et senioribus: verum
etiam equalibus et inferioribus se spontanea subit
cit voluntate plenus docent: et eius oppositum de
testantur. Non senioribus tantum. immo et omnib[us]
honorem petrus apostolus sentiebat exhibendum.
Deferre humiliter socijs honorem charitatis est fra
terne fomentum cōscientie bone illustrisq[ue] animi cui
dens argumentum. **Vix nisi socio deferas cum ipso
proficies.** **Et precipue conuentui et superioribus de
ferendum. Conuentus quidem venerabilis: immo
terribilis vt castrorum acies christi ordinata. De su
perioze sapiens ait. In medio fratrum rector eorum
in honore Istis quanto maior est reuerentia exhibē
da tanto etiam maioris offense arguitur irreuerētia
circa ipsos. Sane cōmittēdo ⁊ obmittēdo irreuerētia****

B. ij.

ad ipsos nota contrahitur. **C**ommittendo si coram eis
inordinatum quispiam deliberare attēdetur. **U**nde
non decet coram conuentu / in clauſtro vel alibi reſi
dente / ſine debita maturitate et honeſtate quantum
ad membrorum et habitus diſpoſitionem tranſire
vel eidem tranſeunti occurrere / ſi ab eo valeat como
de declinare: aut multum facere coram eo. **H**agnus
vitiq; reuerentie cultus cōuentuali congregatiōe de
betur: quem qui muſtrationibus ſeu cachinnis. alia
vel clamoris vel diſſolutionis laſciua ſoluere nō de
betur. aut attrita fronte ſuperbus: qui artari ſilētio
dedignatur: aut honeſtatis et religionis ignarus li
quidocomprobarur. **Q**uod autem ſuperiore preſen
te agitur minus religioſe vel dicitur quid eo turpi.
Propter hoc qui mala in eius preſentia committere
non veretur: ipſum irreuereri et inhonorare conuin
ctur: magis autem ſi eum ſcienter per alicuius info
lentiam: facti: vel impoſunitatem verbi temerario
uſu moleſtat. **I**mmo de neceſſariis docet beatus be
nedictus / q; ſi qua requiranda ſunt a matore cuſ om
ni ſubiectione et humilitate reuerente requirantur
Cum ipſo autem plato cōtēdere nephaſ eſt: et ex
crando in ſubdito irreuerentie turpido. **D**eniq; tam
circa prelatos q; circa alios ſeniores: cauēdum ne
attractione locutione officiorum recommendatio
ne ac ſimilibus aliquid ad eos vel ſignum viliſſica
tionis appareat. **N**unq; ſuntior frater ad ſeniores
fratres caput aures vel faciem quaſi applaudendo
vel ob aliam quamlibet cauſam niſi neceſſariam ma
num apponat: vel aliter cum eo facto vel verbo mi
nus reuerenter iocetur. **Q**uando ſeniores ſibi p
ſentes alloquitur et ſi forte aliquando eorum nomē

proprium ipsi quidem ex reuerentia supprimendum
 necessario nominat semper tamen cognomen subti-
 ceat nisi propter astantes equiuocum specificare co-
 garur. **S**eniorum auribus nomen eius proprium
 vel cognomen nisi ex causa iuniorum irreuerenter incul-
 cat. Verum licet in utilitatis notam nomen propri-
 um exprimi ex amore vel reuerentia supprimi scriptu-
 ra innuente nouerimus sine vicio tamen palam senio-
 ribus ipsa exprimitur quando irreuerentie notam,
 mos modus et congruentia redimunt. **S**epe quod
 erat incongruum necessitas gratia vel consuetudo
 conuertit. **C**apit autem viciu[m] si ad te verbo ad
 vel nutibus superiozem accersis ad quem est tibi fa-
 cilis aut liber accessus. honestus enim ad eum cui re-
 uerantiam debes tu accedis quod ipsum ad te accedere
 facis. **N**ullus est tam frater est puro nomine appel-
 landus sed proprio nomini apponendum est semper
 religiose prenominationis insigne. Sed nec solo co-
 gnomine vel nomine patrie puta iumbardus vel gal-
 licus frater est aliquis nuncupandus. **H**umilia et
 laboriosa officia recommendari coequalibus et iu-
 nioribus maxime conuenit. Quod autem suus quisque
 officium suo dumtaxat comparat ut accollitus accol-
 lito subdyaconus subdyacono et sic de alijs recom-
 mendet in officio specialiter diuino locum habet ubi
 personarum non quidem acceptio viciosa sed ordi-
 nata discretio iuxta cuiuslibet statum et ordinem est
 habenda ne ordinum sancita patrum auctoritate et di-
 stincto confundatur. **P**ropter hoc et si cantoris of-
 ficiu[m] ad fratres nouicios nullo modo pertineat si
 tamen ad hoc per superiozem cogatur caute pvide-
 ant quod lectiones/responsoria/zantiphonas distribuere

ordinate ordinum gradibus obseruatis primas an
tiphonas maioribus prelato vel hebdomadario: vel
seniori alicui sacerdoti: vel quando mos habet mino
ribus in uesperis nocturno et laudibus offerentes.
Deinde post unum vel duos si oportuerit fratres gra
dus eiusdem ad alios ordinate secundum gradus or
dinum processuri. Nec facile diuersorum i ordinibus
graduum fratres combinent: aut minora officia in
maiori ordine constitutis imponant. Prius quoque
ordinatos alijs pferendos iura decernunt nunquam or
dinum confusionem in choro: religionem puter: cum
id magis abusionem: irreuerentiaque obnoxium esse co
stet. Omnia inquit apostolus honeste et ordinate fi
ant in uobis. Et in paralipomenon de ministris do
mini dicitur quod stabit secundum ordinem suum in ministe
rio. **C** Si quis sedilium chori dumtaxat ordinem si
ne alio personarum delectu in huiusmodi estimat ob
seruandum: penset si a carpentarijs constructus li
gnorum ordo in sedilibus sit ordini pferendus eccle
siastico. In personis seruandum in ecclesia ecclesie
ordinem: decreuit auctoritas: equitas: et honestas.
Omittendo notam irreuerentie quis incurrit quan
do senioribus et maxime prelatis honorem vel obse
quium debitum aut in obsequio ipso negligit reue
rentiam exhibere. Aliqua de hoc potius expressio
ne patebunt. **C** Honori quis distrahit si eis humi
liter non assurgit vel eis astantibus ipse sedet. Si
deficientibus in choro vel alibi sedibus: locum eis
non offert si eis in choro in mensa in sedendo eundo
et huiusmodi si comode potest non cedit. **C** Ob
sequio detrahit si hec eorum personis quando palam
egent non exhibet. Si eis in aliquo humili vel labo

137
rioso officio in sui presentia occupatis se ad id faciendum vel coadiuandum non exhibet. Si quod ad se ex officio pertinet eis ad faciendum dimittit.

Concedit itaq; vt iuniores fratres senioribus fratribus humiliter deferentes eos in his que pure sūt oneris non honoris agenda: siue ad officium diuinū pertineant: siue ad alta humilitatis officia studeant preuenire. **A**d prouidendum de luminae ac libris i choro et extra. **A**d officia; beate virginis quātum ad inuitatorium et lectiones cum plane dicuntur. **O**fficium quoq; mortuorum quantum ad primas lectiones necnon ad horarum versiculos vbi ad hec dicenda presens non fuerit specialiter aliquis assignatus. **A**d offerendum aquarū pro manibus abluendis. **A**d leuādum mensas finitis gratijs et ad ministrandum celebrantibus et altari: quotiens necesse fuerit ex officio suo: siue in minoribus: siue in sacris fuerint ordinibus constituti solliciti sint et prompti: nec ista aut similia senioribus facienda derelinquant. **C**erubescat dyaconus vel subdyaconus vacans et non obtinens: officium quod apte potest dimittere vel differre sacerdoti ad missam vice dyaconi vel dyacono pro subdyacono ministrante. **N**ec magnum est si hebdomadas casu cōtinuet. **B**rauiora passim continuantur officia. **D**ebetur cuiuslibet ordinis gradus suus: nec de gradationib; est agendum nisi forte aliud congrua interdum causa deposcat. **I**n obsequijs eorum maxime qui vice xp̄i nostrarum sunt aiarum custodes: non est reuerētia obmittēda per caputij abstractionē dū eis ministrantur aut loquimur que per humilem corporis inclinatio- nem pro loco et tēpore: vel alia p̄ humilem obsequē

di modum ostenditur. Superbus autem vt ait pro-
sper non obseruat in obsequijs reuerentiam. Stollis-
dis quibusdam decretum est nulli deferre. discretio-
nem personarum et graduum non curare. Curantis-
bus nunc adulationis: nunc acceptionis personarū
crimen impingere. Et admodum confusionis amici
vt superioribus de superbia caueant sibi non cauent
Sedum enim irreuerentie victim/ p religione offen-
dunt. **H**umilitatem maioribus exhibendam euan-
gelij sanctio et professio nostra commendat. Ausq̄
tamen recolo superbiam alijs seu temerariam pari-
tatis vsurpationem indulget. Seniores est vtiqz vt
humiliter sentiant. Generationem non appetant hu-
miles se alijs ac sociales exhibeāt. Sapientis est cō-
siliū. Quanto magnus es/humilia te in omnibus
Sapientie vero preceptum. Qui maior est vestrum
fiat sicut iunior. Et petrus cum dixisset. Adolescen-
tes subditi estote senioribz. Pro vtriqz intulit. Om-
nes inuicem humilitatem insinuate. **C**eterum est
omni indifferenter persone/humilitas/ sit quedam
turtis foritudinis a facie inimici/nescio quo pacto
tamen vrs eius maior est in maioribus et clarior
bus clarior comprobatur. **P**orro non solum res-
pectu personarum vt dictum est verum etiam res-
pectu loci vt est ecclesia maxime circa altare irreueren-
tia est vitanda. Circa altare vt cum ad ipsum acce-
ditur maturior et humilior gestus accedentis et ma-
xime ministrantis deuotionem ostendat. nec aliquis
cum imperu vel inhoneste accedat. In ecclesia vero
cauendum ne quamuis extra canonici tempus offi-
cij loquendo: vel ridendo: vel aliquo quouis modo
minus honeste aliquid fiat. In aulam regiam igres

138
furus ait sanctus crisostomus oculis incessu/et ha
bitu te componis et in ecclesiam ingressurus: que est
vere aula regia rides. **E**st etiam sacro reposito hoc
est dominicis diebus et solennioribus deferendum
et in eis a communi operum occupatione cessetur et
diuinis officijs attentius insistatur. Nam vt ait hu
go. Festi dies: aliud studium: et alium conuersandi
modum exigunt: atq; alium hi in quibus licet opa
ri exposcunt. In illis inquit nos oportet ad celebra
da misteria diuina deuotius intendere: atq; in ora
tionibus diutius perseuerare omnem deniq; actum
et omnem motum cordis pariter et corporis diuino
misterio mancipere: atq; vt ita dicam quadam con
uersationis nouitate festos dies honorare. In cete
ris vero diebus in quibus operari licet nullus om
nino ociosus apparere debet. **D**e irreuerentia i di
uinis officijs et rebus ad ea spectantibus euitanda
infra per reuerentie positionem agetur.

De disciplina in generali.

Cap. vii.

Dico de preparatorijs ad disciplina 3 et aliqui
bus eius effectibus incidenter sequitur vt de
sua plent⁹ expriment⁹ que vetustate deposita a iocq;
contra hostis insidias stablito sup radicem humili
tatis cōsurgit. **P**rimo in generali quid sit que eius
utilitas: qualiter ad eius perueniatur noticia 3: et de
suis custodia. deinde in speciali dicamus. **D**isci
plina est vt ait hugo. **C**ōuersatio bona et honesta cui
parum est mala non agere/ sed studet etiam in his
que bene agit per cuncta irreprensibilis apparere
Item disciplina est omnium membrorum motus
ordinatus est dispositio decens in omni habitu et